

DENTA

Sediul consiliului local: Denta nr. 224, telefon/fax 0256/398403;

Coordonate:

45°21'29" lat. N;
21°14'56" long. E;

Repere istorice:

-1322 - prima atestare documentară a așezării sub numele **Dench** apare în diplomele regelui **Robert Carol de Anjou**;

-1370 - satul ar aparține unei familii numite **Omor** (după **Ion Lotreanu**);

-1597 - voievodul Sigismund Báthory donează așezarea Denta lui **Andrei Barcsai**;

-1660 - **Evlia Celebi** consemna faptul că Denta era o întăritură în formă pătrată făcută din nuiiele, avea „un depozit militar, o geamie, un han și câteva dughene”, dar și că „în cetate sunt multe grădini roditoare”;

-1724 - au loc primele colonizări germane;

-mijlocul sec. al XIX-lea - pe raza comunei se fac descoperiri arheologice, iar istoricii presupun că aici s-ar fi aflat cetatea romană **Potula** (după **Marius Bizerea**) sau **Malva** (după **C. Patsch** și **C. Daicoviciu**);

-1911 - la Denta se ține anual un târg important de animale și cereale;

-1936 - în Denta existau 740 de case, școală primară, școală confesională sârbă, două coruri, casă națională, monument al eroilor, societate culturală, două fanfare, o moară, bancă populară;

-9 aprilie 1939 - se naște la Denta **Iosif Cheie-Pantea**, profesor universitar, doctor în filologie, eseist și critic literar;

-1944 - se refugiază din Basarabia ocupată de sovietici familia regretatului profesor **Petru (Petea) Umanschi**, publicist și muzicolog (d.29.03.2010);

-18 iunie 1951 - familii de țărani gospodari din Denta sunt deportate în Bărăgan;

-1 iulie 1961 - se naște istoricul **Vasile Râmneanțu**, cu rădăcini în localitatea Denta;

-1968 - autoritățile comuniste schimbă numele satelor Omorul Mare și Omorul Mic în **Rovinița Mare** și **Rovinița Mică**;

-1991- are loc primul târg de animale și cereale după 1989;

-2002 - comuna Denta avea 3 228 de locuitori;

-2003 - căminul cultural din Breștea este modernizat și transformat în **“Casa Bulgară”**;

-2009 - la Denta este ridicată noua grădiniță de copii;

-2010 - începe construcția la Denta a noului pod peste râul Bărzava, finalizat în 2012;

-2012 - este terminat complexul sportiv mul-

tifuncțional din centrul localității Denta (teren sintetic, vestiare, tribună, nocturnă);

-2013 - începe construcția unui nou pod peste Bărzava, la Rovinița Mare;

-2012 - este modernizată școala din Denta, (se introduce încălzirea centrală);

-2013 - este restaurat monumentul eroilor căzuți în războiul pentru reîntregirea neamului (1916-1918);

-căminul cultural din Denta este retrocedat bisericii ortodoxe române din localitate;

-2014 - este reabilitat și modernizat căminul cultural din satul Rovinița Mare;

Populația stabilă la 1 ianuarie 2012 - total

= 2 982 persoane, din care:

- masculin = 1 451 persoane

- feminin = 1 531 persoane

Numărul locuințelor la 1 ianuarie 2013 = 1385

Sate componente: Denta, Breștea (1 842, Brestye), Rovinița Mare (1 288, Humor), Rovinița Mică (1 895);

Instituții școlare: Școală gimnazială: Denta; Școală primară: Breștea; Grădinițe: Denta, Breștea și Rovinița Mare;

Instituții sanitare: Cabinet medical uman; Farmacie umană; Dispensar veterinar; Farmacie veterinară; Cabinet veterinar (toate la Denta);

Instituții culturale: Cămine culturale: Denta și Rovinița Mare; Bibliotecă: Denta (1958);

Baze sportive: Terenuri de fotbal: Denta și Breștea;

Biserici: Ortodoxe române: Denta (1889) și Rovinița Mare (1859); Ortodoxă sârbă: Denta (1795); Romano-catolice: Denta (1890), Breștea (1902) și Rovinița Mare (1884); Baptistă: Denta (2000); Penticostală: Denta (1974);

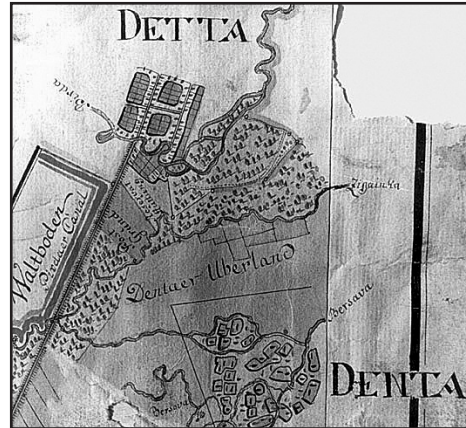
Ruga: Denta: Ruga românească (15-16.08.); Ruga sârbească (28-29.08.); Ruga ungurească (1.09.); Breștea: Ruga bulgărească (12.09.); Rovinița Mare: Ruga ungurească (21.08.); Ruga românească (8.09.)

Cetățeni de onoare: Ioan Horia Pinteau, Monica Rotaru, Iosif Cheie-Pantea, Ioan Andreici (post mortem).

DENTA

BULGARII DIN BREȘTEA

Bulgarii catolici din Banat sunt cunoscuți sub numele de pavlicheni (sau paulicieni). Ortodocșii la început, au fost convertiți la catolicism în secolul al XVI-lea. În Banat se așază în condițiile emigrării în masă a pavlichenilor din Kiprovet (Ciprovti), după anul 1688, în urma persecuțiilor otomane. După cucerirea Banatului de către habsburgi (1718), ca urmare a negocierilor duse cu autoritățile imperiale de la Timișoara, bulgarii paulicieni se stabilesc în anul 1738 pe locul străvechii localități Beșenova Veche - Star Bisnov (azi, Dudeștii Vechi), iar în anul 1741 întemeiază Vinga - Vinica (Arad). Vinga, formată de bulgarii veniți din satele din jurul localității dunărene Nicopole, primește chiar statutul de oraș și privilegiile de la împărăteasa Maria Theresia în 1744. Cea de-a treia așezare a etnicilor bulgari din Banat este satul Breștea, care a fost înființat în 1842. Populația a rămas constantă, doar între anii 1872-1912 Breștea a cunoscut fenomenul emigrării, numărul locuitorilor scăzând cu 11,4%. În anul 1924, comuna rurală Breștea (ținând de Plasa Deta) avea 883 de locuitori. În anul 1966, datele statistice arată că în Breștea trăiau 847 de suflete. În ultimele două decenii, o mare parte dintre familiile din Breștea, Dudeștii Vechi, dar și din comuna Vinga, s-au stabilit în Timișoara.

MOARA SAVII ȘI ȘANȚUL TALIANULUI

Printre locurile care altădată au făcut faimă comunei Denta s-au numărat „Moara Savii” și „Șanțul Talianului”. „Moara Savii” era un ștrand cu parc, în satul Omor (Rovinița) pe râul Bârzava, existând vara curse speciale de autobuz care legau orașul Deta și satele Denta și Breștea de ștrandul poporan.

Un alt loc de recreere al denterilor („gencienilor”) era „Șanțul Talianului”, aflat la doi kilometri de comună, de-a lungul căruia se aflau mai multe locuri de baie, cel mai cunoscut fiind la „Keisermühl”, marcat de doi mari arbori de plută. Dar „Șanțul Talianului” avea un rost economic, în primul rând. Era canalul care alimenta cu apă pescăriile și orezăriile de la Topolea încă din secolul al XVIII-lea. În România orezul a fost cultivat pentru prima dată în județul Timiș de astăzi în anul 1786, în localitatea Topolea, pe malul râului Bârzava, începuturile fiind făcute de familia italiană Avizzi. Experimentul a dat rezultate, iar cultura orezului s-a extins și în alte părți din vestul țării. Canalul a fost construit ca un sistem de vase comunicante care treceau pe sub albia Bârzavei, îndreptându-se spre Topolea, localitate care aparține în secolul al XVIII-lea banului croat Draskovic. Banul a vândut domeniul contelui **Lázár Karácsonyi**, (Lázár Crăciun).

Deținând o bogăție fa-buloasă, contele Karácsonyi (despre care se crede că ar fi fost de origine armenescă) a cumpărat și proprietățile Jam și Banloc, iar în Ungaria de Sud domeniul Beodra. Se istorisește des-pre conte că sub capela din castelul său de la Jamu Mare ar fi avut două pivnițe suprapuse, pline de aur. Visul lui ar fi fost să stăpânească întregul ținut pe care-l putea cuprinde cu ochii, privind de sus, de pe dealul pe care se înalță Cula (donjonul) Vârșețului. La Topolea existau în secolul trecut două heleștee populate cu crapi boemi, un pește aproape fără solzi. În mijlocul unuia dintre heleștee se afla o mică insulă pe care creșteau stejari, plopi și sălcii plângătoare. Azi, heleșteele se întind pe o suprafață de peste 130 de hectare. Se cultivă la Topolea și orez, în continuare, dar în mai mică măsură, prin „Riso Scotti”, compania familiei Scotti din Italia (înființată în anul 1860), cea mai mare cultivatoare de orez din Europei.

DENTA

ISTORICUL VASILE RÂMNEANȚU

Nepot al părintelui ortodox român Gheorghe Râmneanțu, care a păstorit comuna Denta toată viața, **Vasile Râmneanțu** s-a născut la 1 iulie 1961. Școala generală a absolvit-o în comuna Denta, iar între anii 1976-1980 a urmat cursurile Liceului industrial de prelucrare a lemnului din orașul Deta. Între anii 1984-1988 a studiat în cadrul Facultății de Istorie-Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, specializându-se în istorie contemporană. Între anii 1989-1991 a fost profesor de istorie la școlile generale din localitățile Zmeu (județul Iași) Deta și Denta. Din 1991 și până în anul 1994, a lucrat ca muzeograf la Muzeul Banatului din Timișoara. În anul 1994 a devenit asistent universitar în cadrul catedrei de Istorie a Facultății de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea de Vest din Timișoara. În anul 2000 devine lector universitar. În prezent, conferențiar universitar.

Doctor în istorie (2000). Titular al cursurilor de istorie contemporană universală. Membru în colegiul de redacție al revistelor „Studii de istorie a Banatului”; „Analele Banatului”; „Patrimonium Banaticum”. Membru al Asociației istoricilor din Transilvania și Banat. Printre volumele publicate amintim: „**Emanuil Ungureanu**”, 1996; „**Muzeul Banatului. File de cronică**”, 1918-1948, (coautor); „**Dincoace și dincolo de tăcere. Dr. Aurel Buteanu**”, 2004 (coautor); „**Calendarul săteanului bănățean**”, 1994 (coautor); „**Istoricul gazetei Cuvântul Satelor**” (scris de Ion Ciucurel), 2005 (coautor); „**Coriolan Băran-O viața pentru Banat**” (2012).

IOSIF CHEIE PANTEA

S-a născut la 9 aprilie 1939, la Denta. A absolvit Facultatea de Filologie (secția română-germană, Universitatea din Timișoara. S-a specializat la Școala Normală Superioară din Pisa (Italia), între anii 1970-1972. Doctor în filologie (Pisa 1972, Timișoara, 1975). Profesor la Facultatea de Litere, Filosofie și Istorie din Timișoara, șeful Catedrei de Literatură română și comparată, președinte al Societății „Dante Alighieri”, filiala Timișoara, membru fondator al Societății „Lucian Blaga” din Cluj etc. Eseist și critic literar, Iosif Cheie Pantea este membru al U.S.R. A publicat cărți importante: „**Eminescu și Leopardi. Afinități electivă**” (1980), „**Palingeneza valorilor**” (1982), „**Literatură și existență**” (1998) „**Repere eminesciene**” (1999), „**De la Eminescu la Nichita Stănescu**” (2002). A colaborat la editarea lucrării „**Dicționarul Scriitorilor Români A-C**” (1995). **Premii literare:** Diploma și Premiul Special „Lucian Blaga”, Cluj-Napoca (1996); Medalia comemorativă „150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”, București (2000); Premiul pentru critică literară al Uniunii Scriitorilor, Filiala Timișoara (2002); Diploma și Premiul „Frontiera Poesis” pentru critică literară, Satu Mare (2003).

Căminul cultural și Biblioteca comunală

MONUMENTUL PĂRINTELUI BOTA

Părintele Bota a trăit și a slujit multă vreme în comuna Jamu Mic, aflată azi în Banatul sârbesc (Voivodina). A fugit din Regatul Sârbo-Croato-Sloven nu mult după primul război mondial, fiind socotit drept naționalist român de către autoritățile de acolo. Familia părintelui Bota s-a stabilit în comuna Denta, în Banatul românesc, și aici a trăit ani mulți. Părintele a predat religia copiilor de la școala primară din comună și tot de numele său se leagă ridicarea monumentului eroilor căzuți în Războiul de Reîntregire a Patriei (1916-1918), monument aflat în parcul din centrul comunei Denta, restaurat în anul 2013.

